PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

TRST, sreda, 1. avgusta 1945 - Leto I. štev. 68

Uredništvo in uprava, Piazza Carlo Goldoni št. 1-I
Telefon st. 93806, 93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo. Poštnina plačana. Cena 2.- liri

Reakcionarna demokracija

Danes so vsi demokratje. Vse se trka na prsi: kdo bolj dmokrat kot jaz? «Tudi mi smo za sodelovanje med Slovenci in Italijani, tudi mi za slovensko-italijansko bratstvo; brez tega ni mogoče socialno življenje Julijske Krajine», zatrjuje «La voce libera» in dodaja: «Če je sploh potrebno, da to ponovno slovesno izjavimo». Res ne, gospodje, ni potrebno!

Mi pa, ki smo takih in podobnih izjav do grla siti, ker smo si o vrednosti sličnih izjav popolnoma na jasnem, se držimo načela, da so besede besede, dejanja pa dejanja. In ta ostaneja.

Predno preidemo na dejanja, par besed o demokraciji. O demokraciji se je pisalo, se še piše in se bo še pisalo, dokler bo demokracija služila tudi kot krinka za prikrivanje interesov reakcionarnih klik.

V glavnem imamo dve vrsti demokracije: meščansko in ljudsko; demokracijo kapitala in demokracijo delavcev, kmetov in delovne inteligence; demokracijo izkoriščanja človeka po človeku in demokracijo gospodarske enakopravnosti.

V borbi proti fašizmu je meščanstvo dalo malo ali nič, če se ni prikrito ali odkrito spečalo s fašizmom; delovno ljudstvo pa se je proti fašizmu borilo dosledno in si sedaj gradi dosledno ljudsko demokracijo. Ta prehod si je ljudstvo priborilo v Jugoslaviji, Albaniji, Bolgariji, Poljski in drugih državah; pogoje za ta prehod si je priborilo delovno ljudstvo Anglije in odslovilo gospoda Churchilla. Isto se bo v bližnji bodočnosti zgodilo v Franciji, Italiji in drugod, kajti ljudska demokracija je na pohodu in razni gospodje Fonda je ne bodo ustavili.

Ta tiči jedro nesporazuma: mi smo za ljudsko demokracijo nove Jugoslavije, za demokracijo Sovjetske zveze, za angleško demokracijo ki je porazila Churchilla in z njim svetovno reakcijo, ki se je skrivala za njegovo osebo in tiho upala na revanžo; mi smo za zmagujočo svetovno ljudsko demokracijo; vi gospodje okoli «La voce libera», «Vita nuova», «Informatore», «Lunedì», pa ste ostanki stare demokracije, ki je skotila fašizem, ki se ogreva za »višjo sintezo zapadne civilizacije», za italijansko kulturo, ki postavlja «obrambne zidove proti drugim svetovom», ki napada Sovjetsko zvezo ali o njej vztrajno molči, ki napada novo Jugoslavijo, ki škodoželjno uživa nad težavami njene obnove, mesto da bi se trkala na prsi in z dejanji poskrbela da bi pozabili na vsa ropanja, požiganja, množična ubijanja italijanskega fašizma.

To bi bila pot resničnih ljudskih demokratov. Toda ne! Vi ste za italijansko-slovensko bratstvo na papirju, in nočete priznati, da se demokratična stvarnost Trsta in Slovenskega Primorja ne imenuje danes niti Komunistična partija niti Osvobodilna fronta, ampak slovensko-italijanska antifašistična zveza, plod italijansko-slovenske skupne borbe ki je v vsakem slučaju streljala na oborožene skupine «X MAS», in ni nikoli prepovedala streljati nanje, češ, da so Italijani, kakor je to storil gospod Fonda, sedanji predsednik CLN-a. Za nas so fašisti fašisti vedno in v vsakem slučaju, tudi če se danes nahajajo v jugoslovanskih koncentracijskih taboriščih, kjer bi po vašem «demokratičnem» in «človekoljubnem mnenju» morali dobivati pečenko, kljub temu, da po njihovi zaslugi dancs v Jugoslaviji marširdo strada. Tako vi razumete italijansko-slovensko bratstvo. Zakaj pa ne dvignete svojega svobodnega in «demokratičnega» glasu v prid tistim tisočem Slovencev in Hrvatov Slovenskega Primorja in Istre, ki jih še danes ni nazaj, ki niso bili fašisti niti niso ropali in požigali po Italiji?

Vi ste za italijansko-slovensko bratstvo, v resnici pa hočete graditi obrambni zid proti vzhodu. Proti kakšni nevarnosti? V obrambo česa? Ljudske demokracije, mogoče? Čisto slučajno je ta demokracija doma na vzhodu, na tistem vzhodu, o katerem vi vztrajno molčite, ker nimate poguma javno pokazati svojega sovraštva, in proti kateremu bi vi radi zgradili obrambni zid. V čigavo korist? V korist italijansko-slovenskega bratstva mogoče? Poznamo to «demokracijo» fašističnega spomina in vemo dobro vemo kaj se skriva za to demokracijo «zapadne civilizacije». Vi ste za tako italijansko-slovensko «bratstvo», ki bi služilo italijanskim imperialističnim interesom na Balkanu, kjer bi Slovani bili ponižani služabniki «višje sinteze zapadne civilizacije»; za tako italijansko-slovensko bratstvo, ki bi se začasno, a samo začasno ustavilo na bivši italijansko-jugoslovanski meji, v pričakovanju boljših časov.

Tudi Vi ste za italijansko-slovensko bratstvo in sodelovanje, v resnici pa rušite najbolj konkretno vsako tega bratstva, enotne sindikate delavcev in nameščencev in z zadovoljstvom beležite vsak poskus razbijanja te enotnosti in pozdravljate vsak sindikatič, izključno italijanski sindikatič slovensko-italijanske neenotnosti, slovensko-italijanske sovražnosti in nacionalne mržnje. V čigavo korist, vprašamo zopet? V korist italijansko-slovenskega bratstva?

Kakšna demokracija je to, gospodje?

Mogoče so gospodje okoli omenjenih listov osebno prepričani da so demokratje; a to je postranska zadeva. Mi stojimo na stališču, da človek, ki se je resnično boril proti fašizmu, ne z besedami ali v zaključenih kavarniških krožkih, temveč z orožjem v roki, ne more niti govoriti, niti pisati s takim žolčem proti svojim sobornem. Ni njihova krivda, če so resnični borci proti fašizmu za ljudsko demokracijo, za demokracijo delovnega ljudstva, za demokracijo bratstva med narodi, in se ne morejo ogrevati za demokracijo «višje sinteze zapadne civilizacije». Oni dobro vedo, da jim je ta višja sinteza naprtila fašizem, in bi jim ga ponovno naprtila, čim bi se razredni interesi te višje izkoriščevalske sinteze znašli v nevarnosti. Zato ste Vi, gospodje okoli omenjenih listov formalno demokratje, dejanski reakcionarji. In prav zato bomo mi branili slovensko-italijansko bratstvo, ker je to največja in najdragocenejša pridobitev v njeni borbi proti fašizmu.

Odmevi britanskih volitev

Britanske volitve pomenijo prelomnico v angleški politiki

Prinašamo nekaj citatov iz komentarjev o britanskih volitvah.

London, 31. Reuter. — Popoln učinek laburistične zmage bo svet opazil šele polagoma. V praksi bodo glavne linije sodelovanja med Velikimi tremi ostale. Pričakuje se, da bo nova politika pokazala spremembe pri britanskih zastopstvih v svetu. Troje britanskih zastopstev je bilo stalno predmet laburistične kritike, in sicer lord Halifax, poslanik v Washingtonu, Sir Rex Leep, veleposlanik v Atenah, in Duff Cooper, veleposlanik v Parizu.

«Daily Mail» pravi, da je novi zunanji minister Bevin «prvič in predvsem dober Angležu».

«News Chronicle»: «Laburistična zmaga pomeni poraz konservatizma po celi Evropi».

Mary Seaton, London: «Kako je Attlee postal voditelj laburistične stranke? S trdim delom, z dosledností, z uravnovešenostjo, ki mu jo celo nasprotniki priznavajo. Večini Britancev se je zdel Attlee negativen značaj, ker laburistična stranka ne veruje v zgradbo osebnosti. Ko so pred volitvami preleplili vso Britanijo z ogromnimi slikami, nismo nikjer videli niti enega lepaka z Attlejevo sliko, celo ne v njegovem lastnem vodilnem okrožju.

Gospod Attlee pozna dobro Indijo in Evropo. Ko je leta 1937. obiskal Španijo (prva četa britanskega bataljona mednarodne republikanske brigade je tedaj nosila ime «Četa majorja Attleeja») je dejal: «Svet mora rešiti vprašanje vojne in bede, ali pa bo obsojen na propad.»

Brailsford, London: «Če bi pri teh volitvah zmagal Churchill, bi drzno in slepo izrabil priliko, da zlepi stari svet, ki se je polomil v tej vojni. Morali smo gledati uporabo Churchillove osebne politike v Italiji in Grčiji, kjer je nezakrito stremel za tem, da se vrnejo na oblast fašistični kralji in sile osebnega dobičkarstva.

Indija bo prvi poizkusni kamen tako naše iskrenosti, kakor našega takta. Kaj lahko takoj storimo po neuspehu lorda Wawella? Tri stvari: Treba je upostaviti porajinsko samoupravo, izpustiti vse politične jetnike in odstraniti prepoved kongresa.

Nekaj lahko ukrenemo že takoj. Amery naj bo zadnji minister za Indijo, njegov poraz naj pomeni začetek nove dobe. S prenosom indijskih zadev na ministrstvo za dominione lahko jasno prelomimo s preteklostjo, dokažemo našo voljo, da damo svobodo temu narodu.

Imamo možnost, da vodimo pri obnovi Evrope. Prvi pogoj za uspeh je, da se posvetujemo z našimi tovariši z levice. Čim manj se bomo igrali velesilo, tem boljše bomo uspeli. Odkriti moramo, kako naj delimo vodstvo z Rusijo. V svetovnih zadevah ne moremo napraviti ničesar trajnega brez sodelovanja z Ameriko.

Prepričati moramo Ruse, da nismo tekmeci, ki skušajo voditi politiko interesnih sfer, temveč sodelavci, ki streme v enaki meri za socialno kot za politično demokracijo. Nemčija je nerešljiv problem le, če se ga lotimo kot varuhi kapitalistične družbe. V trenutku, ko bomo skušali izdelati načrte za njeno bodočnost kot socijalisti, bomo odkrili, da nas Rusi razumejo. Skupno bomo lahko, če bomo obojt zvesti naši veri, odpravili v Evropi razmere, ki so rodile to vojno.»

Gordon Bashell: «Pri teh volitvah je bila udeležba največja, kar jih je sploh kdaj bilo. Politična miselnost britanskih volilcev je sedaj v splošnem na isti črti s političnimi težnjami celinske Evrope. Politični angleški kanal je odstranjen. Za laburistično stranko je sedaj položaj poln nevezanih obljub in se ho obdržala na vladi le, če bo krepko in včasih celo grobo posegla za potrdilo njene politike. Njen program je dobil zaupanje ljudstva. Sedaj ga mora pridobiti tudi njeno delovanje. Pravi boj se bo šele začel.»

Harold King, Paris: «Laburistična zmaga je naletela v Franciji v splošnem na ugoden in prijateljski pozdrav. Mnogi so imeli občutek, da je napetost v francosko-britanskih odnosajih v precejšnji meri posledica politike, ki so jo zagovarjali desničarji v konservativni stranki. Izid volitev je znak, da britanski volilci kakor tudi množice francoskega naroda žele najtesnejše in najbolj prijateljske odnošaje med Britanijo in Francijo. V Franciji se le najbolj konservativni krogi čutijo potlačene ob izidu britanskih volitev, ker se boje, da se bo zaradi tega povečal dotok na levo tudi pri bodočih francoskih volitvah.»

«News Chronicle»: «Razočaranje in cinizem, o katerih se je zdelo, da sta se polastila našega povojnega mišljenja, sta izginila. Z današnjim dnem začenja Britanija novo pot. Vsej življenjski pobudi in pogumu je sedaj dana možnost, da se usmerita k velikemu cilju.»

Harold Laski, predsednik izvršnega odbora laburistične stranke, je izjavil: «Končno smo napravili vse možno za popolno prijateljstvo s Sovjetsko zvezo, končno smo prišli v položaj, da damo polno pravico španskim tovarišem. Kot laburistična vlada ne bomo pomagali niti propadlim monarhistom niti zastarelim družabnim sistemom.»

Radio London: «Moskva je poradiju izjavila, da je treba pozraviti zmago delavske stranke kot najvažnejši dogodek v mednarodnih odnošajih, odkar je bila v juniju 1942. podpisana zavezniška pogodba. Sovjetsko časopisje se je napram izidu volitev zadržalo skromnejše. Časopisi so sicer prinesli rezultate na vidnem mestu, toda brez komentarjev.»

Madrid: Španski uradni krogi in pristaši generala Franca so presenečeni nad britanskimi volilnimi rezultati. Opozicija je naravno zadovoljna. Madridski krogi, ki stoje brizu Francove vlade, so v skrbeh zaradi britanske zunanje politike. Trgovski krogi so potlačeni, visoki vojaški dostojanstveniki začudeni. Neki diplomatski uradnik je bil tako skeptičen, da je vprašal, če številke niso samo propaganda.

Churchill odklonil odlikovanje

London, 31. Reuter. — Kralj je ponudil Winstonu Churchillu red podveze, ki je najvišje plemiško odlikovanje, toda bivši ministrski predsednik je prosil, da bi smel odkloniti to odlikovanje v sedanjih okoliščinah. Smatrajo, da je to prvi primer, da je neplemič odklonil red podveze. Zadnji neplemič, ki je odlikovan s tem redom, je bil sir Austin Chamberlain po svojih uspešnih pogajanjih v zvezi z Lokarnskim sporazumom.

Odmev laburistične zmage v Grčiji

Beograd 31. Tanjug. — Agencija Reuter prinaša poročilo diplomatskega urednika lista «Reynold News», Davida Reymonda, o vtisih, ki jih je zapustila laburistična zmaga v Grčiji.

Reymond piše med ostalim: «Laburistična zmaga je popolnoma spremenila položaj v Grčiji. Desnica je prestrašena in pololnoma osamljena, kar predstavlja dejstvo ogromnega pomena. Splošno vlada mnenje, da se kralj sedaj ne bo vrnil in da bi plebiscit celo v sedanjih razmerah privedel do popolnoma drugačnega izida, kakor se je mislilo pred nekaj dnevi. Odpoklic britanskega veleposlanika Leepera, ki je bil intimno povezan, kakor Grki to menijo, s Churchillovo politiko, je predmet splošnega razpravljanja in mislijo, da bo odločitev o tem vprašanju prva prilika, da se ogleda laburistična politika pri delu.

Treba je biti tu v Grčiji da razumemo kaj pomeni odločitev, ki jo je pri volitvah izrazil britanski narod za evropsko demokracijo. Britanski laburisti», zaključuje Reymond, «imajo sedaj največjo priliko, da konsolidirajo anglo-grške odnošaje, s tem da se naslonijo na tukajšnje demokratične sile».

Franco in laburistična zmaga

Beograd, 31. Tanjug. — Iz vesti agencije Reuter je razvidno, da je nastala ob priliki zmage laburistov med pristaši generala Franca velika vznemirjenost. Iz krogov, ki so v tesnih stikih s Francovo vlado, se je izvedelo, da vlada zaskrbljenost zaradi splošne britanske zunanje politike, zlasti zaradi stališča do Francovega režima. Prav tako javljajo, da bo imel španski kabinet sestanek, na katerem bodo razpravljali o novo nastalem položaju.

Anglija stopa v novo dobo

Pomembne besede Haroldа Laskija

London, 31. Tanjug. — Agencija Reuter prinaša pismo prof. Haralda Laskija, predsednika narodnega izvršnega odbora laburistične stranke, v katerem med drugim pravi:

«To pišem, ko je še vedno težko razumeti polni obseg socialistične smage. Nihče med nami v glavnem stanu laburistične stranke se ni upal nadejati takega absolutnega mandata. Ob 11. uri dopoldne 26. julija imajo laburisti 390 mest, prišla pa bodo še nekatera. To pomeni večino 130 mest med vsemi ostalimi strankami skupaj.

20 Churchillovih ministrov je izgubilo pri volitvah mandat, med njimi tudi Branden Bracken, ki je z lordom Beaverbrookom izdelal strateški načrt za te volitve. Liberalna stranka je popolnoma poražena. Celo Sir William Beveridge ni mogel obdržati svojega mesta. Stranka Commonwealtha je izgubila svojega voditelja. Postala je stranka z enim članom. Churchillov sin in zet sta bila premagana v volilnih okrajih, ki so jih smatrali za varne torijevske trdnjave. Laburisti so dobili absolutno večino glasov.

Nikdar volilci niso odločnejše izrazili svoje volje, odkar je bil premagan Balfour leta 1906. Niti en laburistični voditelj ni izgubil svojega mesta. Morrison in Bevin sta izvojevala ogromno zmago, dočim so morali mnogi znani torijevci, kakor so Amery, Branden Bracken, Sir James Grigg sedaj zginiti s političnega obzorja.

Laburisti sestavljajo svojo prvo vlado z absolutno večino, a Velika Britanija stopa v novo dobo svoje zgodovine.

Nihče ne misli, da bo naloga lahka. Pomagati moramo, da Japonsko čim prej premagamo. Pomagati moramo pri obnovi opustošene Evrope in pri vzdrževanju plamena v srcu njene civilizacije. Ne skušamo samo zgraditi neuničljivega prijateljstva z Združenimi državami in Sovjetsko zvezo, temveč tudi jasno izraziti, da smatramo vlade, kot sta Francova in Salazarjeva za nevarne miru in demokraciji. Želimo takoj podpreti demokratičnó Francijo, želimo prenehati s podpiranjem omahujočih monarhij in zastarelih gospodarskih sistemov, do katerih je imel Churchill tako čudno slabost. Doma se moramo lotiti ogromnega dela izpreminjanja kapitalistične družbe v socialistično, medtem ko moramo obenem rešiti hitro vprašanja, kot so vprašanja zgraditve hiš in demobilizacije, ki so tako ozko povezana z našim narodnim življenje. Predvsem ne sme laburistična stranka pozabiti, v kakšni meri je usoda naše civilizacije povezana z njenim uspehom, ker je to trenutek, v katerem moremo zares reči, da bomo rešili Evropo s svojim vzgledom, ako rešimo sebe s svojo energijo».

Goebbelsovi ostanki

Moskva, 31. Tass. — Opazovalec lista «Pravda» piše, da še nadalje neovirano izhajajo v Združenih državah Amerike Goebbelsovi listi v nemškem jeziku.

Brez pomena je, da so ti listi že pred dolgim časom nehali dobivati ukaze od nemškega ministra za propagando. Ponavljajo to, kar so so se naučili od Goebbelsa pred njegovim neslavnim koncem.

Nemški list «Abendpost», ki izhaja v Chikagu, poziva Američane in Britance, naj prično z vojno proti Sovjetski zvezi. Tednik «Wanderer», ki izhaja v St. Paulu, Minnesota, zagovarja izključitev Sovjetske zveze iz organizacipe Združenih narodov.

Najbolj zlobno protisovjetska je verjetno «Neue Volkszeitung», ki jo izdaja skupina nemških socialnodemokratičnih emigrantov v New Yorku. V stevilki za stevilko poziva Ameriko in Anglijo, naj prično borbo proti ZSSR.

Isti listi opravičujejo hitlerizem z izjavami, da so poročila o nacističnih grozodejstvih «pretiravanja» in zahtevajo obnovo nemške vojaške sile. Seveda ti Goebbelsovi posnemovalci nikdar ne bodo uspeli v tem, kar se je ponesrečilo njihovemu mojstru. Vendar tako pisanje razširja fašistični strup. Najmanj 60 nemških listov s skupno nakladо 340.000 izvodov izhaja v Združenih državah. 340.000-krat se torej sistematično razirja oeGGelsov strup.

Ali ni zadnji čas, da zapremo usta Goebbelsovim ostankom?

Francoski glas o Petainu

Beograd, 31. Tanjug. — V pariškem listu «Voix de Paris» piše Albert Vaillet o Petainovem petdnevnem procesu naslednje:

«Ali se bo Petainova razprava odprla širši javnosti Včasih se človeku zdi, da se tu izvaja neko platonsko zaslišavanje, na katerem se pojavljajo veliki tenorji politike, da dajo pojasnila o sebi, medtem ko je pravi motiv sojenja spretno zakrit.

Skupno s celo Francijo, ki je sodelovala v gibanju odpora pravimo: «Dosti je! Pétain je izdal Francijo leta 1940. Če bj mogel, bi jo bil izdal tudi preje. Izdal jo je tudi po letu 1940. Iz sovraštva proti republiki in proti narodu jo je izročil nemškim nacistom. To je treba osvetliti z močno svetlobo»

Zakaj? Zato ker gre za čast Francije?».

Začetek delovanja češkoslovaškega ljudskega sodišča

London, 31. Reuter. — Praški radio je v soboto zvečer povedal, da bo češkoslovaško ljudsko sodišče v Pragi začelo kmalu delovati. Prvi bodo prišli pred sodišče Nemci, med njimi bivši župan Prage in S S Obersturmführer Walter Schmidt. Pričakujejo, da bo Herman Frank prišel pred sodišče v začetku oktobra.

Radio je dodal, da se bo sojenje bivših članov vlade Protektorata vršilo kasneje. Do sedaj so ljudska sodišča delovala samo v Brnu in v nekaterih mestih na Slovaškem.

Davek na kapital v Franciji

Pariz, 31. Reuter. — Francoska posvetovalna skupščina je danes potrdila predlog o davku na kapital s 233 glasovi proti dvema.

Davek znaša 3% vseh kapitalov preko 100.000 frankov s skalami popustov za poročene in otroke ter z dodatnii olajšavami za vdove in vojne sirote. Sklenjen je bil tudi davek na imovino pridobljeno po letu 1939 brez olajšav.

IZ JUGOSLAVIJE

Udarniško delo na Krškem polju

Ljubljana 31., Na Krškem polju tekmuje na delu po vinogradih in poljih okrog 1200 Ljublančanov. V svojem delu je ljubljanska mladina dosegla že prav lepe uspehe.

Najpoprej je mladina počastila hiše, šolska in druga poslopja ter senik, jer je nastanjena, uredila si je prehrano in si ustvarila dobro intendantsko organizacijo. V svoje življenje in delo je vnesla disciplino.

Mladinci in mladinke žanjejo žito in ga povezujejo v snope. Pri tem delu tekmujejo med seboj posamezniki in bataljoni.

Bataljon rajona Moste je povezal 6558 žitnih snopov. V enem samem dnevu so mladinke in mladinci iz rajona Bežigrad poželi žito na površini 2000 kv. metrov in povezali 1500 snopov.

Bataljon rajona Poljane je povezal žitne snope na površini 128.000 kv metrov. Ta bataljon je tudi zelo dvignil produktivnost dela. Prve dni je bilo za vsakim strojem 30 mladincev in mladink, ki so vezali snope, nato 20, sedaj pa jih to delo opravi že samo 10.

Tudi v vinogradih delajo, obrezujejo in povezujejo trte. Bataljon rajone Bežigrad je povezal 12.556 trt. Mladina je okopala tudi korenje, peso in repo, nabirajo gobe in obirajo sadje.

Udarniško pa delajo tudi intendanti v kuhinjah, kjer neredko delajo po 16 do 18 ur dnevno in dekleta po ambulantah. Tudi na kulturnem polju se delo živahno razvija. Dva člana društva «Prvi mladi umetniki» sta v enem dnevu izdelala 230 spominskih srčkov,

Prosta prodaja rezanega tobaka in cigaret

Beograd, 31. Tanjug. Potem, ko so domač tobačne tovarne dosegle potrebno proizvajalno zmogljivost, bo uprava državnih monopolov počemši s prvim avgustom t. l. pristopila k svobodni prodaji tobačnih predelav (cigaret in rezanega tobaka) na vsem ozemlju demokratične federativne Jugoslavije. V Srbiji in Makedoniji se že nahajajo na trgu količine tobačnih izdelkov, ki omogočajo svobodno oskrbovanje kadilcev.

V ostalih federalnih edinicah je organizacija svobodne prodaje v teku. Od 1. avgusta t. l. bodo pooblaščeni maloprodajalci v Beogradu dvigniti potrebne količine tobačnih izdelkov v določenih prodajnih in monopol. skladiščih zaradi svobodne prodaje potrošnikom. Posvetila se bo pozornost, da se bo vsako kupovanje tobačnih izdelkov z namenom špekulacije in tihotapstva strogo kaznovalo po obstoječih predpisih. Iz pisarne uprave državnih monopolov.

Na Švedskem nova vlada

Stockholm, 31. Reuter. — Sestavljena je bila nova švedska vlada s Perom Albinom Hansonom kot ministrskim predsednikom in Gestenom Undenom kot zunanjim ministrom. Ta vest je prišla skoraj istočasno z vestjo o razpustu švedske koalicijske vlade, ki je bila sestavljena pred 5 in pol leta. Per Albin Hanson je bil ministrski predsednik koalicijske vlade.

Švedska koalicijska vlada je bila sestavljena po zadnjih volitvah in je bila sedaj razpuščena zaradi znatnih sprememb v moči posameznih strank. Zadnje volitve so dale socialnim demokratom točno polovico mandatov v parlamentu, drugih 150 glasov pa je bilo razdeljenih med konservativce (39), kmetsko stranko (36), ljudsko stranko (25) in komuniste (15).

Stockholm, 31. Reuter. — Novi švedski ministri so: Minister za obrambo Allan Vougt, (član parlamentarnega odbora za zunanje zadeve), minister za pravosodje Herman Zetterberg, minister za promet Tersten Nilsson, minister za trgovino Kunar Myrdal (gospodarski izvedenec), minister za poljedelstvo Per Albin Skoeld (bivši minister za obrambo), verske zadeve Jage Salander (bivši minister brez listnice), minister za preskrbo Ernst Wittforss, minister za socialne zadeve Gustav Moeller, zadnji trije obdrže mesta, ki so jih imeli v prejšnji vladi.

IZ SOVJETSKE ZVEZE

Delo leningrajskega zavoda za kirurgijo

Leningrad, 31. Tass. — 30.000 zamotanih operacij je bilo izvršenih v leningrajskem zavodu za kirurgijo, ki je bil ustanovljen pred 22 leti.

Ta zavod vodi član akademije Sergej Girgolov, namestnik glavnega kirurga Rdeče armade. Profesorji in zdravniki zavoda so dosegli sijajne uspehe pri operacijah poškodb na obrazu, ki so bile posledica rane ali nezgode, z novo edinstveno metodo presajanja kosti in kože. Člani osebja so priobčili več tisoč razprav o zdravljenju ran, o prelomu kosti, o poškodovanih kitah, o osrednjem živčnem sistemu, itd. Med vojno je večina osebja zavoda delovala kot kirurgi v frontnih bolnišnicah.

Član Akademije Sergej Girgolov je v razgovoru z našim dopisnikom dejal: «V našem zavodu so posebni oddelki za nujno traumatologijo, za plastično kirurgijo, obrazno kirurgijo in kirurgijo za zmečkanine in poškodbe živčnega sistema. Osebje teh oddelkov se bori z vztrajnostjo, da bi rešilo življenje in lepoto ljudi.

Pred kratkim je odšel iz zavoda 42 let stari polkovnik Mikin Nikanorov. Granatni drobec je hudo poškodoval njegov obraz. Kost spodnje čeljusti je manjkala. Zdravniki so presadili 11 cm dolgo kost, ki so mu jo vzeli iz reber, in tako prenovili njegovo čeljust. Polkovnik Nikanorov lahko sedaj čisto normalno je in govori. Vrnil se je v Rdečo armado.

Rdečearmejc Vladimir Ivlikov je bil ranjen na Karelskem polotoku. Njegov obraz je bila krvava brezoblična krinka. Ni mogel ne govoriti ne jesti. Na njem so izvršili celo vrsto operacij. Kožo s prsi so mu presadili na obraz. Zdravnik z našega zavoda mu je presadil nove ustnice in nos. Začel je govoriti in obraz je dobil znova stari izraz.

Dr. Aleksandrova obnavlja obraz junaka iz Wiborga Vasilija Galaktiona, ki ima obe čeljusti poškodovani. Galaktion je sedaj zdrav in ima nove ustnice in lica. V kratkem bo zapustil zavod v najboljšem zdravju.»

Tungovi nasadi

Tbilisi, 31. Tass. — V bodočih dveh letih bodo georgijski kolhozniki razširili plantaže dreves «tung» na površino 17.000 hektarjev.

Zelo dragoceno tehnično olje se pridobiva iz sadežev te subtropične rastline. Sedanja površina nasadov drevesa «tung» prekaša sedaj v Georgiji 10.000 hektarjev. Ugodne vremenske prilike in skrbna nega bodo zagotovile letos bogato letino tungovih sadežev. To jesen bo večje število kolhozov in sovhozov pridelalo dvakrat bogatejšo letino od lanske.

Izredna vrsta rži

Almaata, 31. Tass. — Izredna vrsta rži zori na nekem poskusnem polju azaškega oddelka Akademije Sovjetske zveze. Vrgojil jo je mojster biološke vede Alcev in odlikuje jo visok žetveni doprinos in nenavadno velika zrna. Lansko leto so nevzlic neprimernim vremenskim pogojem pobrali 45 centov rži na ha na tem polju.

Albanski narod si končno kuje svojo usodo sam

Tirana, 31. Tass. — Priče nemške okupacije trdijo, da se je po osvobojenju Tirana popolnoma izpremenila, pише posebni dopisnik «Izvestija», ki je obiskal albansko glavno mesto.

Nemci so požgali in oplenili cele skupine hiš v središču mesta kakor tudi v trgovskih okrajih. Mesto je bilo mrtvo. Sedaj je v polnem razvoju, tako da bo resnično kulturno in politično središče prerojene domovine. Izhaja mnogo časopisov, šole in druge kulturne ustanove delujejo. Demokratična vlada Albanije, ki izdaja širokopotezne ukrepe v korist razvoju kulturnih in produktivnih sil države, ima svoj sedež v Tirani.

V času svoje zgodovine je Albanija doživela mnogo črnih dni: Tegobe mnogih okupacij, brezkončne delitve v «cone upliva», krvava obračunavanja, podpihovana iz tujine, zasovražen tiranski režim kralja Zoga, terorizem črnosrajčnikov in hitlerjevcev.

Šele sedaj prvič v teku svoje zgodovine so Albanci začutili, da je usoda naroda v njihovih lastnih rokah. Zmagoviti zaključek vojne je vzbudil v tem malem, toda delavnem narodu veliko vero v njegovo lastno moč in sposobnost, da si bo mogel ohraniti svobodo in neodvisnost, ki si je to priboril proti vsakemu vmeševanju od zunaj.

V predelih južne Albanije se nahaja komaj pol procenta grškega prebivalstva. Ti Grki so se poleg tega skoro brez izjeme borili v partizanskih odredih ramo ob rami z Albanci za svobodo in neodvisnost Albanije in nimajo nikakih želja, da bi bili sploh ločeni od naroda, s katerim so stopili sedaj v sorodstvo s krvjo, prelito v skupni borbi.

Mesti Korča in Argirocastro sta bili vedno zibelka osvobodilnega gibanja albanskega ljudstva. Vsi narodni voditelji prihajajo odtod. Prvi partizanski odredi so bili sestavljeni tu in so narasli in postali ljudska armada, ki je osvobodila deželo.

Dopisnik, ki je videl parado albanskih čet v Tirani ob priliki obletnice ustvaritve redne narodne albanske vojske, je toplo pohvalil vojake albanske armade. Sijajno obnašanje, ki so ga pokazali bataljoni in brigade, ko so defilirali pred člani demokratične vlade Albanije in zavezniškimi vojaškimi misijami, njihov odločen korak, idealen red, vse to je bil dokaz visoke discipline, ki ni nikakor produkt mehaničnega vežbanja, ampak plod težkih preizkušenj, prestanih v vojni za narodno osvoboditev, ki je ravno končala. Prebivalstvo je navdušeno pozdravilo vojake, ki so se tako junaško borili v Jugoslaviji, in je metalo vojakom cvetlice.

Dopisnik je poudaril navdušen sprejem, ki ga je bil od strani ljudstva deležen vrhovni komandant albanske armade, general Enver Hodža. Ko je pozneje Enver Hodža šel po pločniku, ki je bil natrpan z ljudmi, ga je množica obsula s cvetjem. Njegov govor, ki je bil naslovljen četam in ljudstvu Albanije, je bil mnogokrat prekinjen z navdušenim odobravanjem tisočev ljudstva. Albanci ljubijo svojo armado, ki je bila stvorjena v trdih bojih, in verujejo v njeno moč.

Po istih stopinjah

Bavarski škofje na potu nemških militaristov

Moskva, 31. Tass. — «Berlinska konferenca voditeljev treh zaveznikih velesil simbolično predstavlja enotnost Združenih narodov», piše «Pravda» v svojem mednarodnem pregledu.

«Ta enotnost je bila silno orožje protihitlerjevske koalicije v dnevih težke vojne in to tudi ostaja ob uri zmage. Popolnoma naravno je, ako smatramo, da je vprašanje o bodočnosti premagane Nemčije v središču pozornosti na konferenci. Nemčija, ki je odgovorna za vojno, je prisiljena izpolniti vse zahteve, ki bi jih ji postavili zavezniki.

Zato je tem bolj značilno, da se v nekaterih krogih zapadne Nemčije slišijo glasovi, ki zanikajo nemško odgovornost za vojno in za njene posledice. To izpričuje poslanica sedmih bavarskih katoliških škofov z ne neznanim muenchenskim nadškofom kardinalom von Faulhaber na čelu.

Slog, v katerem se izraža ta poslanica, se v ničemer ne loči od onega, ki so ga nemški militaristi uporabljali po prvi svetovni vojni. Leta 1914. je bilo vprašanje odgovornosti za vojno izhodiščna točka, iz katere so nemški militaristi na vse načine začeli s svojo «mirovno ofenzivo». Izredno značilno je, da je iniciativo v tem oziru prevzela reakcionarna nemška katoliška duhovščina.

Problem odgovornosti za vojno je v gotovih ozirih nekak preizkusni kamen ki kaže pravo naravo različnih nemških političnih skupin. Nič čudnega ni, da zavzema važno mesto v programu 4 protifašističnih strank, ki so bile v zadnjih tednih ustanovljene v Berlinu.

Od vsepovsod

London, 31. Reuter. — Praški radio poroča, da je Jan Masaryk, češkoslovaški zunanji minister in sin dr. T. G. Masaryka, prvega predsednika Češkoslovaške republike, danes prvič stopil na češkoslovaška tla od časa tik preden so Nemci vkorakali marca 1939. V svojem govoru po radiu za Britanijo, ki ga je imel po prihodu v Prago, je Masaryk dejal, da se bo po nekaj dneh vrnil v London na konference.

Fašistični teror v Grčiji besni dalje

Skopije 31. Tanjug. — Grške fašistične čete, ki so prišle v vas Labanj, so nagnale vse prebivalstvo vasi pred cerkev in so javno bičale Lazarovsko, ker ni bilo njenega moža v vasi. Ista usoda je zadela petnajst drugih žena.

Živila, ki jih je poslala UNRRA, so bila razdeljena v vseh vaseh, razen nekaterih (med njimi sta vasi Kosinec in Labanjica), kjer so razdelitev odklonili z motivacijo, da imajo te vasi borce v Titovi armadi. Vas Zugući je bila nekolikokrat oropana. 25 fašistov je zaplenilo v vasi Melantij 900 ovac in 80 volov poleg druge živine.

Ko so se vasi pritožile pri oficirju «edeskih» odredov Iliasu Skeviski, je ta zahteval od njih zlato, sir in volno.

V Grčiji je bilo aretiranih skupno 80.000 oseb, od tega samo v Atenah 11.00, kakor sledi izjave, ki jo je dal Georg Kopulos, presedednik atenskega sodišča.

Japonska pred samomorom

Mogočne zračne sile v pripravljenosti, da zdrobijo Japonsko

San Francisco, 31. VZN. Po ameriških neuradnih podatkih, ki jih je priobčila agencija Reuter, je pripravljena mogočna skupina letal, ki bo spremenila Japonsko v prah, preden bo napočila ura izkrcavanja. To skupino tvori 800 letal, ki imajo svoja oporišča na kopnem, 1500 letal, ki imajo oporišča na letalonosilkah, in nedoločeno število drugih letal. Med temi je mnogo «Super-liberatorjev» nove izdelave.

General Spaatz, ki je pred kratkim prevzel poveljstvo zračnih strateških sil Združenih držav na Pacifiku, je danes naznanil, da bo število veletrdnjav pod njegovim poveljstvom več kot dvakrat zvišano in da bodo skupine z več kot tisoč letali tega tipa pripravljene, da udarijo na Japonsko.

Na japonska mesta dežujejo letaki, ki begajo prebivalce, mogoče prav toliko kot bombe. «Pričujoče mesto bo objekt prihodnjega napada letal Združenih držav», je z velikimi črkami zapisano na teh letakih Na drugi strani letaka pa je napisano: «Tu uničevanje se bo nadaljevalo, dokler bo narod sledil militarističnim voditeljem».

Kako dolgo še?

V Angliji so zmagali laburisti.

Kaj je privedlo angleške demokratične množice do tega, da so s tako prepričevalnim izidom volitev odklonile dosedanje voditelje angleške politike? Odgovor ni težak.

Angleški narod je ves čas vojne sprejemal s pozitivnimi novicami s front tudi neravno povoljne vesti o upravi okupiranih ozemelj. Težave vojne, ki so jih angleške množice občutile doma in na fronti in razočaranja nad nekopolnjenimi obljubami začasno okupiranim narodom pa bodisi pri nas na Primorskem, na Koroškem, v Grčiji, v Franciji ali Belgiji, ki so se spremenile v postopanja in dejanja popolnoma v nasprotju s hotenjem in zahtevami prizadetih ljudstev, v ščitenje fašistov in vseh vrst reakcionarjev, krivcev vojnih grozot, je bilo razumljiv povod, da je angleško ljudstvo začelo dvomiti v iskrenost vladnih krogov glede antifašistične politike.

Še bolj pa bi spremljal angleški narod kam je že pripeljala reakcionarna konservativna angleška politika, če bi bil poučen o vseh podrobnostih in najmanjših krivicah, ki jih je dan za dnem povzročala taka politika ravno narodom in posameznikom, ki so za skupno zmago največ žrtvovali!

Mi Primorci imamo tudi po tej vojni, čeprav smo upravičeno od svojih zaveznikov vse kaj drugega pričakovali, srečo, da nad nami samimi doživljamo kričeče primere dosedanje politike angleških konservativcev. Danes so že na svojih starih, visokih položajih in se nanje dan za dnem vračajo, največji fašisti, tako znani po svojih fašističnih značilnostih, da je vsaka pomota ali nevednost izključena. Ali bi ne bilo prav in po vseh pravilih protifašistične borbe, da bi ti gospodje zaradi svojih izrednih zaslug kot fašistični zločinci sedeli v zaporu?

Toda, poglejmo danes za stene poslušalca «Coronea» in drugih zaporov, kjer so še nedavno fašisti mučili in ubijali svoje najhujše nasprotnike — antifašistične borce za resnično svobodo in demokracijo. Danes, po zmagi nad fašizmom sedijo zopet isti najboljši, najdoslednejši borci protifašisti. Tudi to ni pomota ali nevednost.

Angleško ljudstvo je dokazalo, da je proti temu. Zato je storilo svoje z volitvami. Čakamo, v kolikšno se bodo upoštevale želje samega angleškega naroda, če že ne želje trpečih narodov.

Ni potreba, da tukaj ponovno govorimo o ravnatelju dnevnika «Il Lavoratore», Juriju Jakšetiču. Predobro je poznan resničnim protifašistom, zaveznikom, še posebno pa fašistom. V zaporu sedita danes še dva člana našega uredništva: Grabnar Boris in Pagon Andrej. Kdo sta ta dva novinarja, ki uživata gostoljubje «Coronea»?

Grabnar Boris, student slavistike, je bil eden prvih ljubljanskih visokošolcev, ki je stopil v borbo proti fašizmu. Zaradi svoje protifašistične delavnosti je bil internran v fašističnih taboriščih, kjer je bil dnevno izpostavljen psovanju in pretepanju poživinjenih italijanskih fašističnih oficirjev (Čemu se jih ne spomni «Vita nuova» in «La voce libera»!).

Ob razpadu fašistične Italije mu je uspelo pobegniti iz taborišča in še isti dan je vstopil na Primorskem v partizanske vrste, kjer se je boril do zmagovitega zaključka herojske osvobodilne borbe vsega slovenskega naroda. Boril se je kot borec in zato je prejel hrabrostno odlikovanje Red hrabrosti. Boril pa se je tudi kot vojni dopisnik s tem, da je s svojimi poročili pripomogel, da je prodrla v svet kljub močni fašistični propagandi resnica o naši borbi. Kot borec, vojni dopisnik, dosledni borec za zmago resnice v preslepljenem svetu si je po mnenju že opisane politike angleških konservativcev Grabner Boris, odlikovanec z redom hrabrosti, osemnajst mesecev interniran, dvajset mesecev borec z orožjem v najtežjih okoliščinah gverilske vojne, danes zaslužil zapor.

Kmet iz Primorske Pagon Andrej nam je včasih, ko nas je pot pešljala mimo Coronea pripovedoval: Tam zgoraj za tistim oknom sem pod fašisti preseděl tri leta, štiri pa v internacijah. Danes sedi morda v isti celici. Toda danes niso več na oblasti fašisti, in vendar...

Sedem let so ga mučili fašisti zaradi svoje nacionalne zavednosti in protifašističnega mišljenja. Kljub nečloveškemu mučenju mu tega fašisti niso mogli odvzeti.

Pagon je zapustil domačijo v zavesti, da ni sreče zanj, če je ni za ves narod, in je šel v borbo. Tudi on je bil borec in vojni dopisnik.

Kmet-dopisnik, ki je svojo novinarsko šolo plačal s preiskušnjami v trdih bojih, dnevni življenjski nevarnosti in z rano fašistične krogle. (Novinarji, ki v nekaterih tržaških listih odkrito ali prikrito zagovarjajo fašiste, so se med tem, ko sta se Grabnar in Pagon borila proti fašizmu, borili zanj s svojim pisanjem). Pojdite na deželo, v požgano cerkljansko, trnovsko, v Vipavo in Kras. Povsod bodo poznali Pagona kot govornika na tajnih sestankih nekaj korakov od fašističnih postojank. V uredništvo prihajajo pisma mladine, ki vprašuje po njem in ga vabi k sebi. Toda s težkim srcem moramo odgovarjati: vaš Pagon je v zaporu. Upamo, da bo kmalu prost.

Toda stvar se vleče. Mnogo fašistov je bilo med tem že nastavljenih.

Angleško ljudstvo za ta primer gotovo ne ve. Pa če bi vedelo bi tudi za ta primer odgovorilo: proti takemu postopanju smo oddali svoj glas.

V silah naroda je naša moč

Predkongresno zborovanje ASIZ-a za Tržaško okrožje. Novoizvoljeni odbor: predsednik Branko Babič, podpredsednik Bersa Ruggero-Calvo

Kot priprava za kongres Protifašistične slovensko-italijanske zveze za Primorsko, Trst in Istro je bila 30. julija na Opčinah pri Trstu II. okrožna konferenca protifašistične slovensko-italijanske zveze za tržaško okrožje. Konference se je udeležilo 180 delegatov iz vseh štirih okrajev. Konferenco je otvoril dosedanji tajnik okrožnega odbora ASIZ-e za tržaško okrožje tov. Branko Babič-Vlado. Pred začetkom delovne konference so se vsi navzoči z enominutnim molkom spomnili za svobodo padlih borcev.

Po izvolitvi predsedstva konference je tovariš Bukovec Ivan-Vojmir prevzel vodstvo konference in v imenu strokovne organizacije delavcev in nameščencev Slovenskega Primorja in Trsta pozdravil zbrane delegate To je bilo prvo pomembe zborovanje italijansko-slovenskega sodelovanja po zmagi ljudske demokracije v Angliji.

Tovariš Jelinčič Zorko je v svojem govoru dejal da je zmaga laburistične stranke v Angliji porok, da sklepi konference tudi v zavezniški Angliji ne bodo naleteli na gluha ušesa, kot so doslej pri onemogli angleški demokraciji. Novi fašizem in svetovna reakcija si ne bosta mogla opomoči niti v Angliji niti pri nas, kjer prepreduje reakciji razvoj zlasti neziomljiva demokratična zavest italijansko-slovenskih ljudskih množic, da ne bo Slovenec sovražnik Italijanov in pa narobe.

Borba do končnega uničenja naše reakcije

Tovariš Laurenti je med ostalim opozoril zborovalce, da se ne smejo od zmage laburistov v Angliji opijaniti, ampak da lahko pričakujemo le nekoliko več razumevanja pri reševanju naših vprašanj. Borbo moramo voditi sami dalje do končnega uničenja naše reakcije in dosege naših ciljev. Ta zmaga nas more samo podžgati in nam dati novega elana pri delu. Govoril je, kako skuša reakcija razdreti sedaj to, kar smo mi v času štiriletne borbe s skupno prelito slovensko in italijansko krvjo zapečatili. Kako skuša italijanska reakcija preko svojih strank blatiti Slovence in Jugoslavijo, jim očita imperialistične sile, medtem ko je vsem znano, da se borimo in da je naš edini cilj osvoboditev naroda izpod fašističnega jarma. Reakcionarna propaganda hoče prikazati našo Primorsko kot italijansko ozemlje ne glede na njem slovenski življ. Prijateljstvo Italijanov in Slovencev, združenih v ASIZ-i ni prijateljstvo «navidezne demokracije», temveč prijateljstvo, prekaljeno v borbi, v kateri smo drug drugega spoznavali, spoznavali medsebojne napake in jih skušali odpravljati. Naše napake ne smejo nikakor služiti reakciji za podlago v njeni škodljivi propagandi. Le v tesnem sodelovanju bomo lahko razkrinkavali vse poizkuse reakcije, ki hoče razbiti naše bratsko sodelovanje.

Tovariš Vlado je v daljšem referatu obeležil politično situacijo in smernice za bodoče delo. Orisal je razliko med okoliščinami v katerih je bila prva konferenca ASIZ-e in v kakšni se vrši današnja. Prva je bila takoj po zmagi IV. armade, IX korpusa in garibaldinskih edinic nad krvavim fašizmom v naših krajih. Bila je v času, ko je Narodna zaščita zrastla iz borbe proti okupatorju, stala kot buden čuvar na braniku pridobitev naše borbe, naše resnično demokratične oblasti. Danes pa je Narodna zaščita razpuščena, ukinjena so naša ljudska sodišča, na vsakem koraku se krišijo pridobitve naše narodno osvobodilne borbe, ovira se delo naše narodne oblasti in kar je najhujše, skušajo se uvajati zakoni od 8. septembra 1943.

Vse to postopanje opravičujejo z nesposobnostjo naših organov pri narodni oblasti in skušajo na ta način vriniti reakcijo, katera si je nadela najrazličnejše demokratične plašče v naše odbore. S tem hočejo našim odvzeti tisto demokratičnost, ki jo imajo. Naši organi oblasti so nastali v borbi, so sestavljeni iz ljudi, ki so se dosledno borili proti fašizmu, ki so v borbi prekaljeni, katere je ljudstvo samo izvolilo in jim izkazuje zaupanje. To dokazujejo številne demonstracije po vsej naši deželi ob razpustu naše Narodne zaščite. V naše odbore se hočejo vriniti ljudje, ki so v času naše borbe stali ob strani ali celo aktivno pomagali okupatorju in skušajo izrabljati trenutno situacijo, ki jim je naklonjena. Saj mi nismo proti njihovemu sodelovanju nasprotno še celo pozvali smo jih. Zahtevamo le, da pristanejo na program ASIZ-e, ki je dovolj širok in sprejemljiv za vsakega resničnega demokrata.

Kdor ugovarja temu programu, ni dovolj demokratičen in nima iskrenega namena, sodelovati z nami, in njegovo govoričenje o demokraciji je samo krinka reakcionarnih tendenc. Kričijo o demokraciji, niso se še nikoli postavili v bran krštvi naše narodne oblasti, niti ne proti temu, da se bivši črnosrajčniki še svobodno sprehajajo po Trstu in sedijo danes celo na vodilnih mestih, medtem ko se zapirajo pravi protifašistični borci.

Delovni program

Mi ne smemo pričakovati rešitve od zunaj, ampak se moramo opreti na svoje lastne sile. V zvezi s tem je tovariš Vlado postavil pred delegate najvažnejše naloge:

1. Krepiti in poglabljati italijansko-slovensko bratstvo (borba proti šovinizmu).

2. Krepiti in razširiti ASIZ. Vse kar je poštenega v narodu, je treba zajeti v AFIZ.

3. Vse naše ljudske sile moramo posvetiti izgraditvi in obrambi naše ljudske demokratične oblasti.

4. Z delom v množicah moramo stremeti za čim večjo aktivizacijo in politizacijo najširših ljudskih množic. Odstraniti moramo našo največjo napako — birokratizem. Preko vsakih mitingov in zborovanj moramo seznanjati množico s konkretnimi vsakodnevnimi vprašanji borbe proti reakciji in fašizmu. Važnost vaških zborov za reševanje gospodarskih, kulturnih in socialnih vprašanj. S svojim delom bomo doprinesli h končni zmagi demokracije v tem delu Evrope.

Nastanek protifašistične slovensko-italijanske zveze moremo razumeti pravilno le, če preje pregledamo nastanek in razvoj OF. Kakor je OF. mogla zbrati vse zdrave sile jugoslovanskih narodov in jih bratsko povezati med seboj v trden protifašistični blok, tako je ASIZ znala pri nas zajeti slovenske in italijanske zdrave in res prave demokratične ljudske sile in med njimi skovati v času borbe in skupnega žrtvovanja trdno in bratsko sodelovanje kljub temu, da je med obema narodoma zijal globok prepad, ki ga je ustvaril fašizem.

Osnovo bratstva med obema narodoma je tvorila naša borba v sestavu IX. korpusa, v katerem so sodelovale tudi garibaldinske edinice, kar je ravno rodilo v zaledju skupno italijansko-slovensko protifašistično gibanje. To gibanje je dalo svojo najjasnejšo organizacijsko obliko s formiranjem CEAIS-a v Trstu in drugih mestih v prvih dneh aprila t. l. Iz te prve osnove se je nato formiralo enotno pokrajinsko vodstvo, ki je organizacijo ASIZ-e razširilo na vso pokrajino.

V okviru ASIZ-a more vsakdo sodelovati

Po govorih omenjenih tovarišev se je razvila živahna diskusija, h kateri se je javilo mnogo tovarišev in tovarišic. Omembe vredna je diskusija tovariša Calve, ki je govoril o tistih strankah, ki zahtevajo danes pravico sodelovanja pri narodni oblasti. Poudaril je, da so se te stranke pojavile šele po 12. juniju, ko je bila zmaga nad nacifašizmom ze izvojevana, da se pred 12. junijem te stranke niso hotele odzvati pozivu delavcev in kmetov, ki so se že 25. let borili proti fašizmu in v tej borbi žrtvovali vse, v premnogih slučajih svoja življenja. Takrat, ko bi morale te stranke v borbi tudi nekaj žrtvovati, jih ni bilo na dan, sedaj, ko je zmaga priborjena, se pritožujejo, da jim odrekamo sodelovanje. Kje so bili ti «figli di papà» pred 12. junijem. Vsi do takrat so na vsakem koraku sabotirali naše delo in niso pokazali nobene volje za sodelovanje s protifašisti. Takrat so svojo politično aktivnost razvijali zahrbtno.

Čudimo se, da so se ti «demokratje» javili šele po prevzemu oblasti s strani zavezniške vojaške oblasti. Vendar jih mi niti danes ne zavračamo, ampak jim celo nudimo možnost za sodelovanje pod pogojem da sprejmejo program ASIZ. Protifašistična slovensko-italijansko zveza ni nikakšna, kakor oni mislijo levičarska stranka, ampak je svobodna ljudska organizacija, ki bo izvojevala končno zmago proti fašizmu. Mi hočemo, da sodelujejo vse stranke z nami, ne sprejmemo pa v svoje vrste nekaterih voditeljev od teh strank, ki še danes blatijo Jugoslavijo in ime maršala Tita.

Po končani diskusiji je skupščina prešla k volitvam novega okrožneba odbora ASIZ-e za Tržaško okrožje. Z odobravanjem vseh prisotnih delegatov je bil izvoljen nov odbor, katerega predsednik je postal Branko Babič-Vlado, podpredsednik pa Bersa Ruggero-Calvo z dvema tajnikoma in devetimi člani.

Z navdušenimi vzkliki maršalu Titu, enotnosti delovnega ljudstva, velikim zaveznikom, protifašistični slovensko-italjanski zvezi se je konferenca zaključila. Delegati so se razšli na svoje okraje, da bi tam z novimi močmi in elanom nadaljevali delo, ki mora roditi uspeh.

Vozni red vlakov

Od danes je v veljavi sledeči vozni red:

Odhodi: v Videm (skozi Červinjan): 5.35, 17.22; v Gorico: 9.25, 16.40; v Redipulje: 6.25 (za delavce), 15.10; v Reko in Postojno: 6.40, 16.40.

Prihodi: iz Vidma: 7.40, 20; iz Gorice: 8.11, 15.20; iz Redipulj: 9.15, 18.10; iz Reke in Postojne: 9.36, 19; iz Tržiča (za delavce): 7.10.

Iz tržaškega življenja

Zborovanje prosvetnih delavcev v Trstu

Pred nekaj dnevi je bilo v Trstu zborovanje slovenskih prosvetnih delavcev Trsta. Zborovanja se je udeležilo nad 100 prosvetnih delavcev iz Trsta in zastopniki prosvetnih institucij tržaškega in goriškega okrožja.

Zborovanje je otvoril tovariš Turk — Joco, predsednik iniciativnega odbora. V svojem govoru je obrazložil navzočim pripravljalno delo iniciativnega odbora in nujno potrebo izvolitve sindikalnega odbora slovenskih prosvetnih delavcev v Trstu kot važen pogoj za nadaljnje udejstvovanje prosvetnih delavce v veliki skupnosti delovnega ljudstva Trsta in Primorja.

Tovariš Vojmir, predstavnik pokrajinskega odbora enotnih sindikatov za Primorje in Trst, je imel politično sindikalni referent, v katerem je orisal tromesečno delovanje enotnih sindikatov v Trstu in slovenskem Primorju in je med drugim dejal:

«Nikdar bolj kot danes čutimo enotno fronto z veliko delavsko množico v borbi za svoje delovne pravice, ki so bile delovnemu ljudstvu kratene dolgih 25 let fašističnega režima. Reakcionarni elementi skušajo razbiti enotnost delavnega ljudstva s tem, da svarijo namešćence in inteligenco, da bi se ne družili skupno z delavskim razredom v en skupen blok solidarnosti, ki bi bil branik pravic delovnega ljudstva in velikih pridobitev demokratične svobočine našega ljudstva.

Naša naloga je, da take reakcionarne elemente razkrinkamo pred očmi ljudskih množic kot nevarne razkrojevalce enotnosti delovnega ljudstva. Naše geslo je sledeče: Trdna enotnost v delavskem razredu! Samo s tako enotnostjo bomo dosegli velike cilje, blagostanje in boljšo bodočnost».

Pri volitvah v odbor enotnih sindikatov prosvetnih delavcev je bil izvoljen za predsednika Ljudevit Tavčar, tajnika Josip Kosovel, blagajnico Rokovšček Marija in člani.

PREHRANA

Piškoti za otroke

Od 1. avgusta se v nekaterih trgovinih lahko kuplijo namesto kruha piškoti za otroke do 4 let. Kupi se lahko 10 mesečnih obrokov na odrezke za kruh in na odrezka št. 95, 96 živilske nakaznice.

Moka in testenine

Od 1. avgusta se bodo delila sledeča živila: moka: 500 gr na osebo na odrezek za tretji teden v juliju.

Testenine: 500 gr na osebe za otroke do 4 let na odrezek do 4 let na odreznek za četrti teden v juliju.

Marmelada: 500 gr. na osebo za otroke do 9 let na odrezek št. 76.

Cene so: za moko po 5 lir za kg, za testenine po 55 lir za kg za marmelado po 77 lir za kg. Delitev se zaključi 4. avgusta.

Kvas

Od 1. do 7. avgusta bodo preko trgovcev na drobno delili kvas, in sicer po 30 gr na osebe, za skupine V. do VIII. na odrezek št. 75. Cena je po 56 lir za kg.

Nove cene kruhu, moki in testeninam

Danes so objavili nove cene kruhu, moki in testeninam. Cene stopijo v veljavo z dnem 1. avgusta 1945. Kruh bodo prodajali po 15 lir kg. Moko bodo prodajali po 17 lir kg in testenine po 21, 50 lir kg. Moko za testenine, ki se dobiva sedaj na nakaznice, bodo prodajali za zdaj po stari ceni. Nova moka bo služila za izdelavo belih testenin.

Obvestilo delodajalcem

Zavod za bolniško pomoč delavcem v Trstu sporoča: Od 1. avgusta 1945 se hrana in stanovanje, ki so ju bili do sedaj namešćenci deležni v imenu odškodnine za delo, prištejeta v svrho odmere bolniških pristojbin ostalim prejemkom, in sicer: 30 lir za hrano, 10 lir za stanovanje.

OBJAVA

Javni tožilec za mesto Trst se je preselil iz via Cicerone št. 10 v via Carducci št. 6, III. nastropje, soba št. 28, tel. 72-14.

Proglas sindikalnih pododborov ladjedelnice Sv. Marka

Danes še nihče ne ve, kdo hoče povzročiti razdor v sindikalnem gibanju v Trstu. Pravi povzročitelji ostajajo zavestno še vedno v ozadju. Radi tega delavstvo upravičeno sumi, da je vodstvo tega zločinskega dela v rokah takih elementov, ki so sovražni delavstvu.

Privolitev tega gibanja Splošni zvezi dela je demagoška, lažnjiva in varljiva ter sloni na prevari. Skupina, ki vodi to razdiralno sindikalno gibanje, je skupina, ki je bila vedno izven delavskega sindikalnega gibanja. Ta fašistična in reakcionarna skupina je vedno služila kot orodje fašistični sindikalni politiki. Dandanes kaže isto sindikalno brezvestnost s tem, da se niti za hip ne obotavlja razdirati sindikalno gibanje.

Kot pravi izdajalci sindikalnega gibanja opravičujejo svoje razdiralno delo s trditvijo, da so enotni sindikati jugoslovanski sindikati.

Delavci se še gotovo spominjajo, kako so v predfašistični dobi na enak način obtoževali tržaško delavsko zbornico, da je rdeča in slovensko-komunistična, ki jo plačuje Sovjetska Rusija. Na podlagi tega so takratni nasprotniki tržaškega proletariata ustanovili neko «Italijansko delavsko zbornico» s sedežem v via del Pozzo Bianco. Ti nasprotniki so bili fašisti.

Tudi danes obtožujejo organizacijo enotnih sindikatov, da je jugoslovanska. Tisti pa, ki izrekajo take obtožbe, so prežeti z istimi narodnostnimi čustvi in z isto voljo, da bi razkrojili sindikalni ustroj, katerega so si tržaški delavci ustanovili v svojo obrambo.

Gornji gospodje trdijo tudi, da morajo biti sindikati nepolitičnega značaja, da je volitve izvršila neka ekstremna politična partizanska skupina, da ljudske množice niso bile nikoli o tem vprašane in da je bilo vse vsiljeno kar se je v Trstu napravilo glede predstavniških organov. *To je laž!*

Člen 4-5 osnutka pravil enotnih sindikatov, o katerem se je že toliko razpravljajo, se je prav zato, ker smo v demokratični napredni fazi, izoblikoval in obnovil v sledeči člen: Pokrajinska zveza enotnih sindikatov izjavlja, da je združenje delavcev čisto protifašističnega značaja. Z ozirom na etniške posebnosti pokrajine si je zveza vsled potrebe, da se doseže italjansko-slovensko bratstvo, postavila ta smoter kot enega svojih glavnih programskih načel.

Ta člen v ničemer ne nasprotuje, je pa bolj skromnega značaja kot člen 9. Splošne italijanske zveze dela, ki je napisan v tem smislu: «Neodvisnost sindikatov od, političnih strank in od države ne pomeni agnosticizma sindikatov napram vsem problemom političnega značaja, Splošna Italijanska zveza dela bo zavzela svoje stališče pri vseh političnih problemih, ki se tičejo te ali one stranke, pač pa splošnosti delavstva, kakor na primer problem izvojevanja demokracije in ljudske svobode».

Če se to imenuje nepolitično potem so tudi naši sindikati nepolitični.»

Trditev, da so demokratične pridobitve Trsta sad manjšine, je lažnjivo. Jasnejšega dokaza nismo mogli pričakovati od tržaškega ljudstva, ko se je v nad stotisočglavi množici zgrnilo na ulice, ko je šlo za tovrstno dejanje. Prav gotovo je, da jih nihče ni iskal na domu, kakor tudi prav gotovo niso bili vsiljeni prispevki za delavski list, ki so v pičlem mesecu dosegli čez en milijon lir. Prav gotovo nista bila usiljeni kar dve stavki, pri katerih je stavkalo 80 odstotkov delavcev, katerim ni bilo potrebno pošiljati tozadevnih pozivov.

Naj kaj podobnega poizkusijo gospodje pri «Sindacato Giuliano».

Od Triglava do Jadrana

ILIRSKA BISTRICA

Mladina iz Jelenščanje vasi je te dni priredila svoje prvo kulturno in zabavno prireditev. Govoril je vaščan tov. Hrabar Jože, tajnik KNOO. Sledile so razne recitacije in igra «Slovenska mati». Zelo dobro se je izkazal tudi mešani pevski zbor.

KNEŽA

Mladina je posvetila veliko pazljivost na študijske sestanke. Poleg razne politične literature čitajo tudi Cankarjeve spise. Tovarišica, ki je odgovorna za dopisništvo, skrbi, da bodo mladinke same pisale in na ta način informirale druge kraje o svojem delu ter se izobraževale. Po vasi bodo nabrale knjige za čitalnico. Dobile so že prostovoljne prispevke, da bodo vse nabrane knjige na novo vezale.

BUKOVEC

Bukovski vaščani so se v štiriletni borbi pokazali kot zelo zavedni borci za svobodo. Tudi sedaj s svojim delom ne zaostajajo. Kot dokaz njihove zavednosti je slovenska zastava, ki vihra nad njihovo vasjo.

Sami pravijo: Za to zastavo so padli naši najboljši sinovi naše vasi, zato nam je svetinja in jo bomo čuvali in spoštovali. Hočemo, da plapola nad našo vasjo v pozdrav junakom, ki počivajo po naših gozdovih.

KROMBERG

V Krombergu so imeli pred kratkim zbor volilcev, na katerem so sklenili med drugim, da bodo postavili poljskega čuvaja, ker hodijo nekateri reakcionarji iz mesta na polja, kjer kradejo živež. Dotičnemu, ki bo opravljal ta posel, bodo vaščani odstopili gotovo količino živeža.

KOZINA

V Kozini je bila svečanost v spomin padlim borcem za svobodo. Ob tej priliki so odkrili tudi spominsko ploščo. Govorili pe g. župnik iz Klanca, zastopnik iz Krpelj. Tubelj, Kozine in v imenu vojske oficir X. brigade.

KANAL

V Kanalu je bila druga okrajna konferenca OF, kise je je udeležilo 55 članov krajevnih odborov OF. Na tej konferenci so predelovali 13 temeljnih točk OF, nadalje je bil referat o nalogah odborov OF in protifašističnega odbora, ki ga je podal tovariš Dujc.

Izvoljen je bil okrajni protifašistični odbor za Kanalsko, ki šteje 11 članov. Sprejet je bil tudi sklep, da bodo odbori OF nudili vso pomoč odborom Rdečega križa. Poslane so bile resolucije maršalu Titu, izvršnemu odboru OF in PNOO.

VRTOVIN

Mladina Vrtovina tudi ne zaostaja za mladino ostale Jugoslavije. Pričela je z vso vnemo z delom za obnovo svojih porušenih domov. Mladinke so si postavile svojo delavsko četo, h kateri so pritegnile tudi starejše vaščane. Odločile so se, da bodo dvakrat na teden po eno uro priredile tekmovalno delo. S tekmovanjem so že začele.

Vse so brez izjeme tekmovale, katera bo več naredila. Bilo je zelo težko določiti končni izid, ker so bile vse v delu udarne. V najkrajšem času hočejo zgraditi vse, kar je okupator porušil.

TRŽAŠKI RADIO

Spored za sredo, 1.

6.58 otvoritev, 7. glasba za dobro jutro, 7.10 čitanje sporeda v slovenščini, 7.15 poročila v slovenščini, 7.30 poročila v italijanščini, 7.45 koledar, 8. glasba za vse okuse, 8.30 zaključek.

12.28 otvoritev, 12.30 mali radijski orkester pod vodstvom dirigenta Cergolija, 13. napoved časa in poročila v slovenščini, 13.30 30 minut z Lelio Lutazzi, 14. kino in gledališče, predavanje od Pecardo Quadr, 14.10 obvestila svojcem, 14.30 zaključek.

18.58 otvoritev, 19. obvestila svojcem. 19.20 slovenska ženska ura, 19.50 violinst Paul Nero (plošče), 20. napoved časa in poročila v italijanščini, 20.15 poročila v slovenščini, 20.30 slovenska glasba na ploščah. 21 «Usmiljenje meniha Marina», predavanje Marije Coppola, 21.10 pianistka Ilse Matisek, 21.40 Leoncavallo: «Pagliacci», I in II dejanje (plošče), 22.50 Strauss: Valčki, 23. zadnje vesti v italijanščini, 23.10 zadnje vesti v slovenščini, 23.20 sekstet Corradi, 24. zaključek.

PIRAN

Pred kratkim sem sla skoz vas Požan, ki je bila skoraj ves dan pod nadzorstvom okupatorja. Bil je že v popoldanskih urah, ko sem opazila skupino okoli tridesetih mladink, ki so prale, šivale in kakale perilo našim partizanom. Prijalo mi je jim je, da so utrujene od dela na polju. Toda to jih ni prevzelo nič motilo. Veselo so prepevale partizanske pesmi. Dolgo časa so mi man želele, da bi mogle pomagati naši hrabri vojski, ker jim je stalno za petami okupator. Sicer pa hočejo nadoknaditi tisto, ki jim je bilo preje onemogočeno. Pa to s takim veseljem pomagajo svoji vojski.

Objava

Pedagoški tečaj za učiteljske pripravnike v Šmihelu pri St. Petru na Krasu.

Ker se je tečaj pričel že 15. tega meseca in ker so prostori premajhni polnjeni, se novi tečajniki pod nobenim pogojem ne bodo mogli sprejemati. Vodstvo tečaja.

Živinski semenj v Gorici

Dne 2. avgusta bo živinski semenj v Gorici na običajnem tržnem prostoru. V poštev pridejo predvsem plemenska goveda in mlade prašički. Kmetijski odsek.

Za Rdeči križ

Tovariš Makovec Anton iz Dolenje je daroval za RKS 500 lir.

Popravek

V 64. številki našega lista smo tumom 27. t. m. je tiskarski škrat zagrešil, da je v članku: «Na dan za lepše življenje», v stavku: «Nekaj so mladenke iz Sežane izročile borcem 9. brigade 20. udarne divizije dve zastavi» izpadlo: «mladinke iz Opčin in Sežane». V isti številki je pri «Zahvali» zamenjal ime padlega borca Cirila Ostrovška za Emila. — Urednik.

POIZVEDBE

NARDUCCI GIOVANNI, roj. 1925, partizan od leta 1943 v Zagrebu. — Družina Narducci, Trst, viale XX Settembre 6-II.

BIRSA JOŽE, občinski uradnik iz Rihenberka, roj. 9. 3. 1894, bil 5. 5. še živ in zdrav, v Mauthausem, njegova št. 88.919, Block 9. — Družina Birsa, Trst, via Castaldi 7.

Odšel iz domače hiše ob 18. uri 20. junija 12 letni VLADIMIR (MIRO) AVIANI, stanujoč v ul. S. Teresa 4. Deček je po postavi močan, blond s svetloplavimi očmi, nad levim očesom ima malo črno znamenje. Nosil je rumeno bluzo, kratke črne hlače s belimi progami. Kdor kaj ve, naj javi staršem Aviani, Trst, via S. Teresa 4.

ZBOGAR STANKO, roj. 1. 5. 1913 v Avčah 41, partizan 2 čet. 1. bat. Gradnikove brigade, MUNIH A-LOJZ, roj. 1. 6. 1911 v Avčah 41, partizan od 22. 9. 1943, KLAVZAR ALOJZ, roj. 25. 6. 1913 v Zakšiču pri Cerknem, stanoval v Avčah, partizan od 22. 4. 1943. Kdor kaj ve, naj javi Zbogar, Avče 41.

ZGUR FRANC, Ložice, roj. 13. 11. 1916, bil ital. vojak, pozneje v Grčiji, interniran v okolici Beograda. — Marija Zgur, Ložice 53, Vipava-Gorica.

HRAST, nazadnje bival v Lamsenthal firma Isola Drauwerk bei Pettau, Untersteiermark. — Hrast Marija, Borjane, Kobarid.

ŽGUR MILAN, vojak Mat. 1824203 P. O. Comp. P. O. W Info Bureau Ehe Provost Marsal General Wasglintor D. C. U. S. A. — Žgur Marija, Ložice 53, Vipava.

PIRGAR STANISLAV, roj. 1923, bil je pri V. D. V., nazadnje kurir korpusa. — Pirgar Andrej Ajd. Dol št. 54, Predmeja.

FABRI-KOVAČ ANDREJ, roj. 1886 v Postojni, iz Koroneja odšel jan 16. decembra 1943 v Dachau iz Dachau-a v Lublin, kjer se nahajal še aprila 1944. — Okrajni odbor Postojna (agit. prop. kont.) Ana Fabri-Kovač.

Za svobodo naroda je dal življenje kot talec

GABRIJEL GRMEK

dne 23. aprila 1944 v Trstu, via Ghega.

Dane pri Sežani.

Žalujoča soproga GRMEK JOŽEFA

ZAHVALA

Zahvaljujemo se vsem vaščanom za sočustvovanje med boleznijo našega sina oziroma brata

MARIJA

Ravno tako se iskreno zahvaljujemo zastopnikom vojske, edinic kakor tudi predstavnikom naših oblasti in vsem, ki so spremili našega nepozabnega k večnemu počitku po tolikih mukah in trpljenju internacije v Buchenwaldu, kjer si je nakopal bolezen, kateri je podlegel dne 21. t. m. v 19. letu svoje najlepše mladosti. Zahvaljujemo se posebno še z pretresljive žalostinke kakor tudi za presunljiva nagrobna govora. Pogreb je bil 23 t. m. ob 11. uri.

Žalujoča rodbina ARMAN IVAN-a, Podbrdo.

Oče, mati ANA, brat IVAN, sestre ANA in DANICA in sorodniki.

MALI OGLASI

STAREJŠA GOSPA IŠČEM SLUŽBO v pisarni ali vodstvo restavracije odnosno hotela. Govorim slovenski, srbohrvaški; italijanski in nemški. Ponudbe pod «Trst» na upravo «Primorskega dnevnika».

HARMONIJE dobavlja Ivan Kocin, Gorica, via Torriani 46. Sprejemajo se tudi popravila, uglaševanje klavirjev, harmonijev, orgel.

STANOVANJE ENOSOBNO zamenjam za dvosobno. Naslov v upravi.

OPREMLJENO SOBO v mestu oziroma ne daleč išče gospodična, ves dan odsotna. Naslov v upravi.

PRAZNO, ČISTO SOBO iščem. Naslov v upravi.

SRBSKA ŠOLA v Trstu vpisuje stroke za prihodnje šolsko leto v ulici Genova 12-I.

Odgovorni urednik
JOŽE KOREN

Iz dnevnika Titovega mornarja

VII.

„Naš učitelj" - Stalin

Po predavanju v interklubu o grozotah vojne in hitlerjevskih zverstvih v okupiranih predelih Sovjetske zveze, sem predavateljico ki je bila neka potujoča učiteljica-Ukrajinka, povabil v bar na čaj, kjer sem ji pripovedoval o nemških zverstvih v Jugoslaviji. V obdobi teh hijen sem bil menda prestrog, ker sem ji rekel, da bi bilo treba vse pobiti in do temelja izrebiti, ker bi le tako mogli ohraniti trajen mir v Evropi. Pazljivo me je poslušala in, ko sem končal, mi je dejala: «Tovariš Ivanović, vi ste prestrog in po mojem mnenju ne na pravi poti. Naš Učitelj naš uči: Mi moramo strogo kaznovati ubijalce, a otroke ubijalcev naučiti, da vzamejo v roke namesto puške koristno motiko, namesto rušilnega tanka traktor, s katerim bodo obdelovali zemljo. Vse vojaške šole, v katerih so se učili ubijanja in masovnega uničevanja narodov, je treba spremeniti v narodne univerze, v katerih se bodo vzgajali ljudje in ne vojaki. Besedo vojak je treba izbrisati iz slovarja. Generale, ki študirajo načrte za čim uspešnejše uničevanje ljudi in imovine, je treba spremeniti v inženirje, ki bodo ustvarjali načrte za izgraditev domov, šol, gledališč, bolnic, ki bodo koristno služile človeštvu», je zaključila učiteljica Ukrajinka.

Govoril sem z garderoberko, ki pazi in čisti gornje prostore interkluba. Tudi ona je Ukrajinka. Bila je le en dan pod Nemci, pa ji je uspelo pobegniti s sinkom, ker so čete Rdeče armade ponovno osvojile njeno mesto. Njen mož je bil težko ranjen v prsa in ga je negovala doma. Ko so prišli Nemci, so ga našli v postelji. V svojem divjem besu so mu z bajonetom prebodli glavo in zažgali hišo. Rešila se je s sinkom in pustila mrtvega moža v goreči hiši. Bežala je od mesta do mesta. Bežala je s sinkom v naročju in obenem pomagala Rdeči armadi vleči topove in vozove iz ukrajinskega blata. Najtežje ji je bilo zaradi otroka, ki je imel komaj štiri leta in ni mogel razumeti kaj se z njim dogaja: «Vojaki so z menoj delili hrano. Sedaj je minulo vse», je končala, «samo, da čimprej premagamo Hitlerja in da se povrnem v mojo lepo in toplo Ukrajino. Hišo mi bo postavil naš Učitelj in tudi očeta bo zamenjal mojemu malemu sinu, ki mi je ostal še edini spomin na lepe čase mojega življenja». Čeprav je Nemec pregazil skoraj vso Ukrajino in velik del drugih ozemelj Sovjetske zveze in čeprav se je šele začela prva ofenziva in še ni bilo jasno, na katero stran se bo obrnila vojna sreča, je bila vendar globoko uverjena v njihovo zmago. Njihova vera v svojega velikega Učitelja in vodjo delovnega ljudstva je zmagala in njihova domovina je očiščena hitlerjevskih zveri. Sedaj se bore, da mu vrnejo milo za drago, da jih odvadij